

Tiesību normas jēdziens un struktūra

VALSTS POLICIJAS KOLEDŽA

Tiesību normas jēdziens, tās pazīmes

- ▶ **Tiesību norma ir abstrakts, vispārīgs un saistošs uzvedības priekšraksts.**
- ▶ Visas tiesību normas savā kopumā veido tās vai citas valsts nacionālās tiesības.
- ▶ Tāpēc katra tiesību norma atsevišķi ir tiesību pamatšūniņa.

Tiesību normu pazīmes

- ▶ Tās ir nesaraujami **saistītas ar valsti**.
- ▶ Tajās **precīzi formulētas tiesības, pienākumi, aizliegumi un piespiedu līdzekļi** par šo priekšrakstu neievērošanu.
- ▶ Tām ir **vispārējs obligāts raksturs**.

- **To izpildi garantē valsts.**
- Tās nepastāv izolēti, bet **veido sistēmu.**
- Tās **attiecas uz abstrakti aprakstītām situācijām.**
- Tās paredz **vairākkārtēju** gadījumu skaitu.

Tiesību normas loģiskā struktūra

► Tiesību normai ir noteikta struktūra – iekšējā uzbūve.

Tiesību normas
struktūra

hipotēze

dispozīcija

sankcija

Hipotēze

- ▶ Ir tā tiesību normas daļa (elements), kurā ir norādīts, **kad un pie kādiem** faktiskiem dzīves apstākļiem, tiesību norma sāk darboties.
- ▶ Vienkāršoti var teikt, ka hipotēze atbild uz jautājumu: **“Kādiem priekšnoteikumiem jāpastāv, lai normu varētu īstenot?”**.

Dispozīcija

- ▶ Tiesību normas elements, kas **nosaka** jeb apraksta **pieprasīto rīcību**, paredzot tiesības vai pienākumus, vai arī norādot atļautās vai aizliegtās darbības.
- ▶ Vienkāršoti var teikt, ka dispozīcija atbild uz jautājumu: "**Kāda rīcība (darbība) tiek prasīta, atļauta vai aizliegta?**".

Sankcija

- ▶ **Nosaka, kādi ietekmēšanas līdzekļi tiks piemēroti tiesību normas pārkāpējam.**
- ▶ **Vienkāršoti var teikt, ka sankcija atbild uz jautājumu: "Kādu sodu saņems personas, kuras neievēros tiesību normas priekšrakstus?".**

Piemērs

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.⁴⁶ pants. Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas noteikumu pārkāpšana.

Par rakstveida atbildes nesniegšanu iesnieguma, sūdzības vai priekšlikuma iesniedzējam likumā noteiktajā termiņā –
uzliek naudas sodu amatpersonām līdz 25 latiem.

Uzdevums: izanalizēt pantā ietvertās normatīvo aktu struktūru!

Pantā ietvertās normas struktūra ir sekojoša:

Par rakstveida atbildes
nesniegšanu iesnieguma,
sūdzības vai priekšlikuma
iesniedzējam **likumā**
noteiktajā termiņā –

uzliek naudas sodu
amatpersonām līdz 25
latiem.

➤ **Dispozīcija**

➤ **Hipotēze**

➤ **Sankcija**

- Tiesību norma jāskata visu trīs elementu kopībā, kā vienots veselums.
- Jāņem vērā, ka runa ir par tiesību normas **loģisko struktūru** (kādai tai jābūt, skatoties no loģikas viedokļa).
- Patiesībā, konkrētas tiesību normas sastāvdaļas var noteikt tikai pēc attiecīgā normatīvā akta analīzes.
- **Ne vienmēr katra tiesību norma satur visas trīs sastāvdaļas.**

